

Lukuliike koulussa –kampanjan loppuraportti

Sisältö

Miksi Lukuliike koulussa -kampanja?

Miten kampanja suunniteltiin?

Miten kampanja toteutettiin?

Koulutapahtumat

Työpajat

Kirjailijavierailut

Lukuagentit

Lukuhaaste

Miten onnistuttiin?

Palaute oppilailta

Palaute opettajilta

Palaute lukulähettiläiltä

Palaute kirjailijoilta

Palaute kirjastoilta

Mitä opittiin?

Iloa lukemiseen

Esteet lukemisen tiellä

Lopuksi

Miksi Lukuliike koulussa -kampanja?

Lukuliike koulussa -kampanjalla lisättiin lukuintoa kouluissa valtakunnallisesti. Kampanja tarjosi mahdollisuuden kokeilla laajasti lukemaan innostamisen keinoja, jotka on todettu motivoiviksi, mutta joita ei tässä laajuudessa ole ollut aikaisemmin mahdollista kokeilla: ääneen lukeminen, toiminnallisuus, esikuvat, kirjavinkkaus, oikeanlaiset kirjat ja kohtaamiset kirjailijoiden kanssa. Kouluille tarjottiin lukutapahtumia, työpajoja, kirjailijavierailuja, kirjalahjoja, innostavia lukuhaasteita ja oppituntisisältöjä.

Kampanjan tavoitteena oli saada näkyvyyttä lukemiselle ja opettajien sekä muiden ammattilaisten työlle, motivoida lapsia lukemaan ja luomaan pysyviä rakenteita lukemisen tueksi. Kampanjalla tavoitettiin laajaa näkyvyyttä ja saavutettavuutta ja pyrittiin saamaan aikaan positiivista muutosta asenteisiin lukemista kohtaan koulussa ja vapaa-aikana.

Kampanjalle oli selvä tarve, josta kertoi sekin, että avoimella haulla mukaan haki 800 koulua. Hakemuksista saatiin myös tärkeitä tietoa, mitkä ovat koulujen tarpeet, mitkä ovat lukemisen esteet ja mitä kaikkea lukemisen eteen kouluissa tehdään. Kampanjaan pääsi mukaan 200 koulua eri puolilta Suomea Paraisilta Sodankylään.

Lukuliike koulussa oli kansallisen Lukuliikkeen avauskampanja. Lukuliike on seurausta vuoden 31.10.2017 perustetun kansallisen lukutaitofoorumin työstä. Ministeri Sanni Grahn-Laasosen asettaman lukutaitofoorumin työn taustalla oli huoli lukutaidon ja lukuinnon heikkenemisestä ja lukutaidon eriarvoistumisesta. Lukutaitofoorumin avulla haluttiin varmistaa, että jokainen lapsi ja nuori riippumatta taustastaan tai ominaisuuksistaan saa monipuolisen lukutaidon pärjätäkseen elämässä.

Lukutaitofoorumi laati tuleville vuosille suuntaviivat, joita voidaan seurata lukutaidon ja lukuinnon parantamiseksi, ja perusti Lukuliikkeen. Lukuliikkeelle päätettiin antaa vauhtia käynnistämällä se laajalla näkyvyys- ja motivointikampanjalla, jonka Lukukeskus sai tehtäväkseen toteuttaa.

Kampanjassa sovellettiin osittain käytäntöön Lukuliikkeen suuntaviivoja nro 1:

Innostettiin lapsia ja nuoria lukemaan

Tarjottiin osallistavan lukemisen malleja

Kannustettiin lasten ja nuorten arvostamia esikuvia kertomaan lukuharrastuksestaan ja lukemisen merkityksestä

Tuettiin lukuintoa osallistavilla keinoilla

Vahvistettiin lasten ja nuorten omaa tekstien tuottamista.

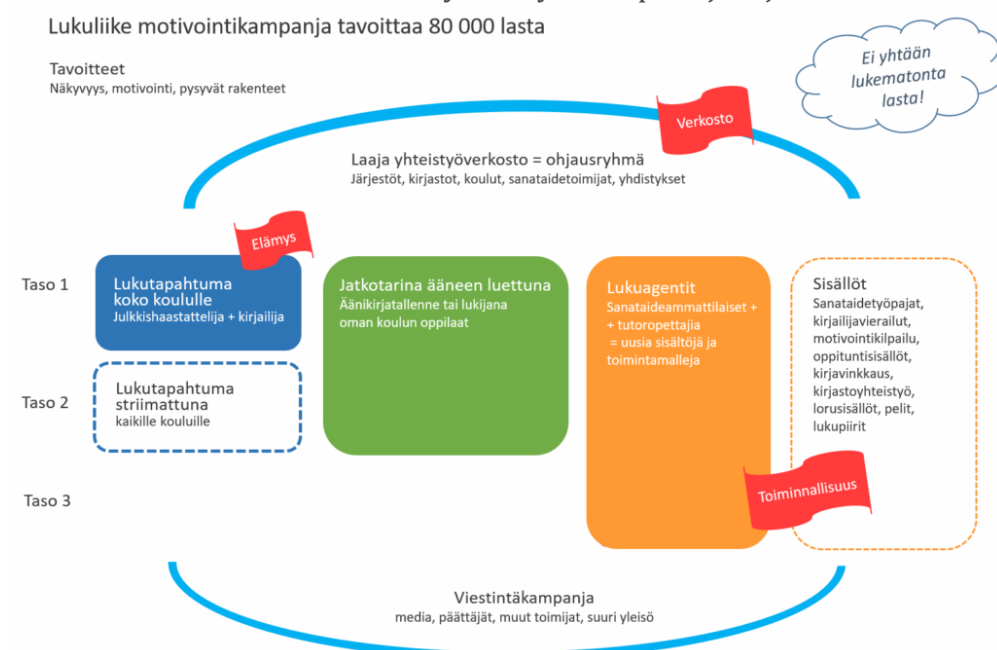
Kirjailijat Roope Lipasti ja Magdalena Hai sekä tubettaja Miklu koulutapahtumassa.

Miten kampanja suunniteltiin?

Kampanjaa luotiin alusta saakka laajan verkoston yhteistyöllä vaikka kokonaisvastuu kampanjan suunnittelusta ja toteutuksesta olikin Lukukeskuksella. Lukukeskus kutsui kampanjan suunnittelun tueksi koolle ohjausryhmän, johon kuuluivat keskeiset opetusalan järjestöt, kirjallisuusjärjestöjen edustajat, sanataiteen ja kirjavinkkauksen ammatilaiset, tutkijoita sekä ministeriön ja opetushallituksen edustajat.

Kampanja haluttiin rakentaa aidosti kouluja palvelevaksi, siksi sekä luokanopettajien että äidinkielen opettajien näkemys koulun arkeen sopivista sisällöistä ja tapahtumista oli ratkaisevan tärkeää. Jotta hankkeen vaikutukset olisivat mahdollisimman pitkäaikaiset, ohjausryhmään osallistui alusta saakka myös Opetushallituksen sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön edustajat. Hankkeessa pyrittiin luomaan eri toimijoiden välille jatkuvaa yhteistyötä.

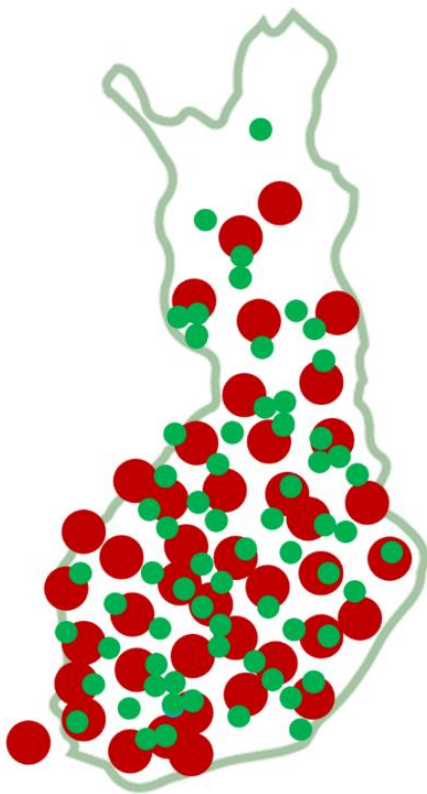
Lukukeskus laati suunnitelman yhteistyössä opettajien ja sanataideammattilaisten kanssa:

Miten kampanja toteutettiin?

Toteutuksessa oli tärkeitä avoimuus ja yhteistyö. Jokaisen koulutapahtuman yhteydessä informoitiin paikallisia yhteistyökumppaneita, mm. kirjastoja ja paikallista mediaa. Monet kirjastot lähtivät innolla mukaan ja paikallisten medioiden avulla kampanja sain näkyvyyttä monilla paikkakunnilla.

Kampanjan käynnistyttyä Lukuliike kutsui mukaan monia eri alojen toimijoita. Muun muassa Elinkeinoelämän keskusliitto halusi tukea lasten ja nuorten lukemista, ja lahjoitti joulukorttivaransa käytettäväksi kampanjassa. He kannustivat jäsenyrityksiään toimimaan samoin omalla paikkakunnallaan.

Lukuliike koulussa -kampanja kattoi koko Suomen. Isompia tapahtumia, kirjailijavierailuja ja työpajoja järjestettiin 220 koulussa lähes 200 eri paikkakunnalla. Pohjoisin tapahtuma oli Sodankylässä ja eteläisin Kemiönsaarella. Virtuaalinen vierailu tavoitti oppilaat Pietarin suomalaisesta koulusta asti.

Tapahtumat olivat useimmiten suunnattu koko koululle, ja niihin osallistui 20 000 oppilasta. 40 sanataidekoulua tai muuta kirjallisuuden ammattilaista pitivät 95 sanataidetyöpajaa, joiden kautta tavoitettiin 2400 oppilasta. Kirjailijavierailuilla kirjailijat kohtasivat 7000 oppilasta.

Hankkeen tavoitavuus ja saavutettavuus perustui aktiiviseen ja säännölliseen viestintään koulujen ja opettajien kanssa. Uutiskirjeen sai säännöllisesti n. 3500 opettajaa. Opettajille lähetettiin osallistumisvinkkejä ja tietoa kampanjasta joka toinen viikko.

Ennen koulutapahtumia ja niiden jälkeen oppilaita kannustettiin tutustumaan kirjailijoiden teoksiin eri tavoin. Tässä apuna oli Tehtäväpankki Lukuliike koulussa -nettisivuilla www.lukuliikekoulussa.fi. Tehtäväpankkiin tuottivat oppituntivinkkejä ja sisältöjä Äidinkielen opettajain liitto ja Suomen luokanopettajat ry. Sen lisäksi pankista linkitettiin sisältöjä monen yhteistyökumppanin sivuille, joita olivat Kirjasampo, Monilukutaitoa opitaan ilolla -kehittämishjelma, Lukuviikko, Ei muuta kuin lukemaan -blogi, Lukuralli, Mun tarina-hanke, Väinö Riikkilä Seura, Lue minut -näyttely, Sanat haltuun -hanke, Suomen tietokirjailijat ry ja Lukufilis-verkkolehti. Tehtäväpankki-sivustolla on vierailtu kampanjan aikana lähes 6000 kertaa.

Kampanjasta tiedotettiin laajasti etenkin tapahtumapaikkakuntien medioissa. Tapahtumista lähetettiin ennakotiedote paikallismedioille ja sen lisäksi kirjastoja ja kirjakauppoja aktivoitiin yhteistyöhön. Lukuliike koulussa -kampanjasta julkaistiin lähes 200 sanomalehti- tai verkkouutista, 10 radiohaastattelua, 5 TV-esiintymistä, mm. Aamu-tv, Huomenta Suomi, sekä Loton tuloslähetys, jonka näki puoli miljoonaa suomalaista.

Lukuliike koulussa oli näkyvissä myös sosiaalisen median kanavissa. Julkkikset, kirjailijat ja koulut kertoivat omilla tileillään osallistumisestaan. Miklun lukemista ja Lukuliikettä

käsittelyä Youtube-videota on katsottu 107 000 kertaa. Yhteensä sosiaalisen median kautta tavoitimme 110 000 twitterin käyttäjää, yli 150 000 Facebookin käyttäjää sekä omien että hankkeeseen osallistuneiden esikuvien Instagram-päivitysten kautta tavoitimme yli 250 000 Instagramin käyttäjää.

Osa Lukuliike -koulutapahtumista striimattiin Kirjastokaistan toimesta ja videotallenteet vietiin Lukuliike -videogalleriaan, jossa ne olivat kaikkien nähtävillä. Kirjastokaista teki myös lyhyempiä videoklippejä koulutapahtumien julkiksista ja kirjailijoista, ja sen lisäksi videogalleriassa julkaistiin muuta lukemiseen innostavaa sisältöä. Lukuliike koulussa -sivujen videogalleriassa on 26 videota. Kirjastokaistan varta vasta kampanjaa varten kuvaamia videoita on katsottu 4626 kertaa.

Koulutapahtumat

Kirjailija Roope Lipasti, näyttelijä Terhi Suolahti ja tuottaja Petra Forstén Kankaanpään koulutapahtumassa. Kuva: Kankaanpään kaupunki

Tapahtumat olivat keskeisessä roolissa Lukuliike koulussa -kampanjaa. Koulutapahtumia järjestettiin 40 koulussa yhteensä 33 paikkakunnalla. Tapahtumista kuusi oli ruotsinkielisissä kouluissa. Koulutapahtumissa oli mukana 16 nuorten tuntemaa esikuvaa, jotka valikoituivat monelta alalta. Tapahtumissa esikuvat eli lukulähettiläät avasivat lukemisen merkitystä omaan elämäänsä ja työhönsä, ja kouluille lähetetyssä kirjeessä opettajia ohjeistettiin keskustelemaan oppilaiden kanssa tapahtuman jälkeen lukemisen roolista esikuvan elämässä.

"Oli kiva huomata, että on ihmisiä, jotka välittää lukemisesta", tyttö, 6. lk

Koulutapahtumissa esiintyivät tubettaja-laulaja Tuure Boelius, Helsingin Sanomien lasten uutisten tuottaja Fanny Fröman, juontaja Jonathan "Jontti" Granbacka, tubettaja Kalenterikarju eli Mikko Toiviainen, urheilutoimittaja Antti Koivukangas, koripalloilija Tuukka Kotti, näyttelijä Samuel Kujala, näyttelijä Monika Lindeman, tubettaja Miklu, sarjakuvapiirtäjä Milla Paloniemi, salibandyn pelaaja ja maailmanmestari Jussi Piha, laulaja Tika Sevón Liljegren, räppäri Stepa eli Joni Stenberg, näyttelijä Terhi Suorlahti, näyttelijä Alina Tomnikov ja pesäpalloilija Jere Vikström.

"Tajusin, että urheilijatkin lukee", poika, 9. lk

Koulujen hakemuksissa opettajat toivoivat esikuvista apua lukemisen edistämistyöhön. Toivotuimpia esikuvia olivat tubettajat ja kaikkien tuntemat tv-hahmot, kuten Putous-ohjelman Tanhupallo. Myös tasavallan presidentti Sauli Niinistöä toivottiin kouluun vierailuille.

Esikuvien lisäksi koulutapahtumissa vieraili 17 kirjailijaa, jotka valikoituivat koulun toiveiden perusteella. Lisäksi huomioimme koulujen maantieteellisen sijainnin, ja koulutapahtumissa esiintyivätkin kirjailijat eri puolilta Suomea. Kampanjan tähtikirjailijoita olivat Magdalena Hai, Roope Lipasti, Salla Simukka, Siri Kolu, Jyri Paretskoi, Karin Erlandsson, Eva Frantz, Malin Klingenberg, Tatu Kokko, Tuija Lehtinen, Riina Mattila, Kreetta Onkeli, Jii Roikonen, Annika Sandelin, Esko-Pekka Tiitinen ja Kalle Veirto.

koulujen oppilaat pääsivät esittämään omia aiheeseen liittyviä kysymyksiä. Monissa kouluissa kysymyksiä tulikin tulvittain. Oppilaita kiinnosti erityisesti minkälaisia kirjoja vieraat tykkäävät lukea, sekä mistä kirjailijat saavat ideoita kirjoihinsa. Kirjailijan työhön liittyviä kysymyksiä tuli muutenkin paljon, sillä ammatti on oppilaista kiinnostava, muttei kovinkaan tuttu. Tapahtumien saama palaute oli pitkälti positiivista.

Kouluille lähetettiin kirjapaketti, joka sisälsi vinkkejä, joiden avulla koulussa voitiin tutustua tähtikirjailijoiden teoksiin ennen ja jälkeen tapahtuman. Ohjeissa korostettiin mm. ääneen lukemista.

Kampanjan aikana tehdyistä kirjailijoiden ja esikuvien somejulkaisuista käy ilmi se, kuinka tärkeinä he pitävät kampanjaa. Esimerkiksi koripalloilija Tuukka Kotti kirjoittaa seuraavasti: "Eilen puhuttiin lapsille lukemisen tärkeydestä Forssassa. Muistetaan aina löytää aikaa myös lukemiselle." Laulaja Tika Sevón Liljegren ja salibandyn pelaaja Jussi Piha ilmaisivat myös jännittäneensä ennen tapahtumaa. Kuitenkin Jussi Pihan mukaan "homman startattua oli niin pirun hauskaa ja palautteen perusteella meni hyvin". Postauksista huokuu innostuneisuus ja motivaatio, sekä halu samankaltaiseen työhön myös tulevaisuudessa, kuten käy ilmi näyttelijä Monika Lindemanin Instagram-postauksesta: "Kiitos @lukukeskus upeasta kampanjasta! Tänään oltiin Korvenkylän koululla, ja tää oli mun vika keikka tänä keväänä! Toivottavasti kampanja saa jatkoa ja pääsee jatkossakin puhumaan tärkeän asian puolesta! Ihania lapsia ja nuoria, inspiroivia opettajia ja upeita kouluja ympäri Suomea".

Kampanjan päätöstapahtuma "Maailman ihanin luokkaretki" pidettiin Helsingin Oodi-kirjastossa 22.5.2019.

Koulutapahtumien tuottaja Petra Forstén kertoo kokemuksistaan:

Syksy 2018. Käymme läpi ja valikoimme yli 800:sta Lukuliike koulussa -kampanjaan hakeneesta koulusta ne 40 onnekasta, jotka tulevat saamaan koulutapahtuman. Kampanja liittyy valtakunnalliseen Opetusministeriön alaiseen Lukuliike-hankkeeseen, josta nämä 40 koulutapahtumaa ovat vain murto-osa, vaikkakin näkyvässä roolissa, onhan niihin tulossa lasten ja nuorten toivomia ja julkisuudesta tuttuja esikuvia kirjailijavieraiden lisäksi.

Tapahtumakouluja on 33 eri paikkakunnalla, ja tulen kohtaamaan kevään aikana tuhansia lapsia ja nuoria, käymään yli 20 koulussa, matkustamaan satoja kilometrejä, viettämään aikaa junissa, busseissa, lentokoneessa, tapaamaan kirjailijoita ja julkisuudesta tuttuja esikuvia, näkemään heidän ja koulujen arkea, ja sitä valtavaa työmäärää, mitä kouluissa jo tehdään lukemisen eteen.

Olen ensimmäisestä koulutapahtumasta saakka kysellyt oppilailta palautetta tapahtumasta ja sen mahdollisesta merkityksestä lukemiseen heti tapahtuman jälkeen koulussa tuoreeltaan. Lähes kaikkien oppilaiden mielestä esikuvien ja oikean kirjailijan saapumisella koululle on merkitystä ja heidän silmistään loistaa innostus ja ahaa-elämykset: myös tuokin urheilija lukee, lukeminen onkin yhteisöllistä, kun voi vinkata kirjoja kavereille. Samaan aikaan realismi vyöryy koulutapahtumissa idealistin kasvoille: monessa koulussa ollaan ääriajoilla, sillä opettajat venyvät ja kehittelevät valtavan paljon erilaisia lukutempauksia resurssipulasta, sisäilmaongelmista tai pienen paikkakunnan syrjäisestä sijainnista huolimatta.

Silti tapahtumien aikana opettajien ja oppilaiden kasvoilta loistaa ilo ja tyytyväisyys, myös ylpeys siitä, miten juuri heidän koulunsa tuli valituksi niin suuresta joukosta. Ennen tapahtuman alkua juhlasali täyttyy energisestä kuhinasta, opettajat tuovat luokkansa sisään yksi kerrallaan. Salissa väreilee kihelmöivää jännitystä ja lupaavaa supinaa.

Tapahtumia tehdessäni koen valtavaa kiitollisuutta, että saan olla mukana edistämässä itsellenikin tärkeää asiaa, lasten ja nuorten lukemista ja lukuintoa, hienojen ja inspiroivien ihmisten kanssa. Alan tajuta, että tärkeintä on saada lasten ja nuorten ääni tapahtumissa esille, ja se, että he kokevat, että he voivat oikeasti vaikuttaa ja sitä kautta myös tulla oikeasti kuulluiksi ja nähdyiksi, jokainen omana itsenään. Kiikutan tapahtumissa mikrofontia lapselta toiselle, kun on kysymysten vuoro. Käsiä nousee ilmaan enemmän kuin uskallan toivoa. Alakoululaiset ovat innokkaampia esittämään spontaaneja kysymyksiä kouluissa etukäteen valmisteltujen kysymysten lisäksi.

Minulta kysytään, ovatko koulut ja paikkakunnat erilaisia eri puolella Suomea. Jokaisessa koulussa, jossa käymme, näkyy koulun yhteisöllinen henki. Vaikka joissakin kouluissa oppilaat ovat avoimempia ja uskaltavat kysyä enemmän vierailijoiltamme lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyviä kysymyksiä, parhaiten mieleeni jää tapahtuma tapahtumalta vahvistuva tunnelma siitä, mitä aito vuorovaikutus on parhaimmillaan ja miten pitkä vaikutus tällaisella yhden tunnin tapahtumalla voi olla monen lapsen ja nuoren elämään.

Työpajat

"Raikas tuulahdus luokassa, sai ajattelemaan sanoja, lukemista ja kirjoittamista vähän erilaisesta näkökulmasta." 3. lk opettaja

Työpajoja pidettiin 95 yhteensä 50 paikkakunnalla. Työpajoja pitivät muun muassa sanataidekoulut ja -yhdistykset sekä kulttuurikollektiivit, joita olivat Helsingin sanataidekoulu, Jyväskylän kansalaisopiston sanataidekoulu, Kulttuurikollektiivi Silta Seinäjoelta, Sanaratas ry Joensuusta, Sanataidekoulu Aapeli Kuopiosta, Sanataidekoulu Kratti Turusta, Sanataideyhdistys Yöstäjä Tampereelta, Satakunnan sanataideyhdistys Skriivari, Valveen sanataidekoulu Oulusta ja Vantaan sanataidekoulu. Mukana oli myös sanataideohjaaja Virpi Peitso. Taiteilijat ja kirjailijat pitivät myös eri teemaisia työpajoja. Näitä olivat kirjailija Anders Vacklinin sci-fi-työpaja, Atomirotta-yhtyeen Mikko Sarjasen ja toimittaja Aleksis Salusjärven Sanat haltuun -työpaja, Riikka Ala-Harjan Kahden perheen Ebba -työpaja sekä räppäri Palefacen ja kirjailija Kaisa Happonen Revi se -työpaja. Mukana oli myös pelillisiä Citynomadi-työpajoja.

Suomen sanataideopetuksen seura koordinoi sanataidetyöpajojen kokonaisuutta, jonka kantavana ideana oli sanataiteen sisältöjen ja menetelmien tuominen koulujen arkeen. Työpajojen sisällöistä ja pedagogisista tavoitteista koottiin tietoja laajalla kyselyllä, johon vastasivat yhtä lukuunottamatta kaikki työpajaohjaajat. Hankkeen työpajasisältöjen pohjalta toteutetaan myöhemmin sanataiteen tehtävämateriaali, jonka tuottamiseen osallistuvat lähes kaikki Suomen sanataidekoulut ja -yhdistykset.

Työpajojen sisällöt suunniteltiin koulujen toiveiden pohjalta, ja niissä tutustuttiin toisaalta luovan kirjoittamisen perusmenetelmiin, kuten henkilöhahmojen ja tarinan rakenteen luomiseen ja toisaalta myös sanataideopettajien itse kehittämiin taidepedagogisiin sisältöihin ja oppimisen tapoihin.

Työpajat sisälsivät monipuolisesti sanataiteen eri lajeihin pohjautuvia tehtäviä, muun muassa mytologiaan tutustumista, avaruustutkimusta, runomaistaisia ja runoselfieitä, dialogi- ja ilmaisutaitoharjoituksia, kirjavinkkauskokeiluja, räppiä ja salapoliisitarinan kirjoittamista. Kaiken kaikkiaan työpajakokonaisuuden punaisena lankana kulki lukutaidon ja kirjoittamisen yhdistäminen: kuinka kirjat innostavat omaan ilmaisuun ja kuinka kirjoittamalla löytää reittejä lukemisen pariin. Sanataideopettajien omat kokemukset ja pajoista saatu palaute olivat hyvin positiivisia.

Tunnelmaa kuvailtiin innostuneeksi ja vastaanottavaiseksi, ja oppilaat kokivat oppineensa uutta. Useissa luokissa suunniteltiin aiheen parissa jatkamista, ja erityisesti opettajat kertoivat saaneensa konkreettisia ideoita omaan opetukseensa. Ainoat kriittiset palautteet koskivat pajojen kestoja ja määrää: kaksi oppituntia tuntui erityisesti yläkoulussa liian lyhyeltä ajalta uuteen asiaan perehtymiseen. Kaikki sanataideopettajat ja koulut olisivat myös toivoneet enemmän pajoja.

Kirjailijavierailut

“Kirjailija kertoi kiinnostavasti siitä, miten hänestä hänestä tuli kirjailija. Hän painotti lukemisen merkitystä elämänsä eri vaiheissa. Kirjailija osasi herättää oppilaiden mielenkiinnon, ja kuudesluokkalaiset kuuntelivat hiiren hiljaa kirjailijaa”, Alakoulun opettaja, Puistokadun päiväkotikoulu

Kirjailija Timo Parvela ja Maukka ja Väykkä vauhdissa koulutapahtumassa. Kuva: Pekka Lehmuskallio

Lukukeskuksen kirjailijavierailut vahvistavat tutkitusti lukuintoa ja ovat olleet Lukukeskuksen ydintoimintaa jo vuosikymmenien ajan. Lukuliike koulussa -hankkeessa vierailuja tehtiin lähes 80. Peruskouluissa ympäri Suomen vieraili 61 eri kirjailijaa. Kirjailijavierailuja suunniteltaessa otettiin huomioon erityisesti sellaiset koulut, jotka eivät esimerkiksi maantieteellisten syiden takia saa usein kirjailijaa vieraakseen. Kirjailijavierasta valittaessa etsittiin erityisesti saman alueen kirjailijoita.

Kirjailijavierailulla kirjailijat kertovat kirjailijan ammatista, kirjoittamisesta, lukemisen merkityksestä ja omista kirjoistaan. Lukuliike koulussa -kirjailijavierailuja järjestettiin monista eri aiheista; kaunokirjailijoiden lisäksi kouluissa esiintyi monia tietokirjailijoita, käsikirjoittajia, kääntäjiä, sarjakuvataiteilijoita ja kuvittajia. Kirjailijavierailuja pidettiin koulusta ja ikäryhmästä riippuen yhdelle luokalle tai jopa koko koululle.

Lukuagentit

"Meillä on ollut kevään ajan luokassamme ilmiöjakso, joka sai alkunsa luokkamme oppilaan ideasta. Hän halusi alkaa pyörittää kirjastoa luokassamme siten, että kaupunginkirjastosta lainaamamme pulpettikirjat voisivat kiertää luokan oppilailla koko lainajakson ajan. Kirjaston perustaja alkoi pyytää työntekijöitä kirjastoomme erilaisiin tehtäviin. Aluksi kirjasto koostui pöydästä ja "3A-luokan kirjasto" -kyltistä ja nyt useampi kuukausi idean jälkeen vietämme huomenna virallisesti 3A-luokan kirjaston avajaisjuhlaa." 3. lk opettaja

Lukemisen edistämistyön takaamiseksi kouluja kannustettiin lukuagenttitoimintaan. Kunkin koulun lukuagentti vastasi koulun lukuaktiivisuudesta kevätlukukauden 2019. Agentti piti huolta, että koulussa luetaan vuoden aikana kirjoja ja tehdään erilaisia lukemiseen kannustavia tehtäviä ja haasteita. Lukuagentti piti yhteyttä paikallisiin toimijoihin, kuten kirjastoon. Lukuagenttina pystyi toimimaan oppilas, ryhmä tai vaikka koko luokka. Aktiivisimmat lukuagentit pystyivät hakemaan toimintaansa taloudellista tukea. Lukuliike koulussa -sivuilla jaettiin vinkkejä lukuagenteille sekä koulun ja kirjaston yhteistyöhön. Vinkit kerättiin koulujen hakemuksista. Avustusta haki kuusi lukuagenttia.

Lukukauden aikana lukuagentit perustivat uuden koulukirjaston, osallistivat oppilaita koulukirjaston hoitoon, ohjeistivat oppilaita suunnittelemaan oman kirjan, järjestivät koko koulun laajuisen kirjallisuustapahtuman, lukivat aamunavauksessa jatkotarinaa, osallistuivat oppilaiden kanssa lukukilpailuun ja esittelivät lempikirjojaan, lukivat oppilaille klassikkokirjoja ääneen, hankkivat koulukirjastoon kirjoja, järjestivät oppilaiden kanssa kirjanäyttelyn ja kirjavinkkauksen, jakoivat opettajille materiaaleja ja vinkkejä lukuinnon lisäämiseen.

Yksi lukuagenteista piti toiminnan suurimpana onnistumisena sitä, että lukuteeman ylläpitämistä jatketaan koulussa myös ensi lukuvuonna. Erään lukuagentin tavoitteena oli perustaa ensi vuonna kirjavinkkauskioski kouluun, jossa pikkulukuagentit päivystävät ja jakavat kirjavinkkejään.

Lukuhaaste

Lastenkirjainstituutti linkitti Lukuliike koulussa -kampanjan lukuhaasteen omaan Lastenkirjat esiin! -hankeeseen. Haaste kesti helmikuusta toukokuulle. Lukuhaasteen tavoitteena oli auttaa lukijoita löytämään kiinnostavia kirjoja ja yhteisöllisiä lukemisen tapoja. Haaste otettiin innostuneesti vastaan kouluissa sekä kirjastoissa, joissa se oli näkyvästi esillä eri puolilla Suomea.

Lukubingo-muotoisessa haasteessa luettiin kirjoja, täytettiin bingoa ja tarjottiin kirjoihin liittyvä kuukausittainen tehtävä. Haasteeseen saattoi osallistua itsenäisesti tai tiiminä. Kirjat olivat vapaavalintaisia, ja vinkkilistat auttoivat kirjavalinnoissa. Tehtävät avautuivat sivuille kuukausittain. Kaikkia avautuneita kuukausihaasteita oli mahdollisuus tehdä toukokuun 2019 loppuun saakka. Haaste oli jaettu kohderyhmittäin seuraavasti: pienten lasten perheet, lapset, nuoret ja aikuiset. Esimerkiksi pienten lasten perheiden kuukausittaisissa bingoissa oli seuraavat teemat: helmikuu – talvi, maaliskuu – arki, huhtikuu – satu ja toukokuu – kesä. Sosiaalisessa mediassa saattoi jakaa kuvia haasteen suorittamisesta tunnisteella #lukuliikehaaste.

Sivustolla lukuliikekoulussa.fi/lukuhaaste oli yli 7000 kävijää. Ilmoittautumalla saattoi osallistua arvontaan ja tilata kuukausihaasteet suoraan sähköpostiin, mutta tämä ei ollut pakollista. Arvontaan osallistuneita oli 100, suurin osa koululuokkia. Palkinnoiksi Lukuliike koulussa tarjosi työpajoja ja kirjailijavierailuja. Haaste tavoitti osana Lukuliike koulussa -kampanjaa erityisen hyvin koulut ja kirjastojen kautta lapsiperheet. Olisi vaatinut vielä enemmän tiedotusyhteistyötä, jotta olisi saavutettu muitakin kohderyhmiä vielä laajemmin.

Lukuhaaste saa syksyllä jatkoa, kun Lastenkirjainstituutti toteuttaa jälleen vastaavan haasteen Lukuliikkeen ja Lastenkirjat esiin -hankkeen yhteistyönä. Kaikki haastetehtävät tulevat silloin Lukemo-portaaliin, josta löytyvät myös kevään haasteen materiaalit. Varsinaisen haasteen päätyttyä sekä kevään että syksyn materiaalit toimivat esimerkiksi oppituntisisältöinä.

Miten onnistuttiin?

Palaute oppilailta

Haastattelimme Lukuliike koulussa -koulutapahtumien yhteydessä yli sataa oppilasta. Oppilailta kysyttiin mielipiteitä tapahtumista, muun muassa mistä he pitivät ja mitä he olisivat tehneet toisin. Oppilailta kysyttiin myös heidän omista lukutottumuksistaan ja siitä, kuinka paljon ja miten heidän kouluissaan luetaan.

"Than paras päivä!", poika, 4. lk.

Lähestulkoon kaikki vastaukset olivat positiivisia. Tapahtumia kuvailtiin hauskoiksi, mukaviksi ja kiinnostaviksi. Oppilaista oli hienoa nähdä ja kuunnella kirjailijoita ja esikuvia:

"Esiintyjien omat kokemukset toivat mieleen, että lukeminen kannattaa. Hauska kun kirjailija luki ääneen kirjaa", tyttö, 8. lk.

Esimerkiksi viidesluokkalaiselle tytölle tapahtuma avasi enemmän lukemisen hyötyä. Hän oppi, että lukemalla sanavarasto kehittyy, jonka myötä pystyy eläytymään. Viidesluokkalainen poika totesi tapahtuman muuttaneen hänen suhtautumistaan lukemiseen:

"Lukemisesta on hyötyä elämän kannalta", poika, 5. lk.

Oppilaat löysivät tapahtumista hyvin vähän korjattavaa. Oppilaiden mielestä esiintyjät olivat hyviä ja mielenkiintoisia ja tapahtuman pituus oli sopiva. Ainoastaan yksi haastatelluista, kuudesluokkalainen tyttö, oli sitä mieltä, että tapahtuma olisi voinut olla lyhyempi.

"Tapahtuman ansiosta muisti, että voisi myös lukea, eikä vain olla ruudulla", poika, 6. lk.

"Mä tykkään tosi paljon kirjoittaa ja oon kirjoittanut yhden kirjan, niin tästä sai tosi paljon vinkkejä ja inspiraatiota siihen kirjoittamiseen", tyttö, 8. lk.

Haastateltujen oppilaiden lukutottumukset vaihtelivat kovasti — osa luki paljon, jotkut eivät ollenkaan. Tapahtuma kuitenkin muutti oppilaiden suhdetta lukemiseen, sillä moni haastateltu oppilas oli sitä mieltä, että tapahtuma innosti heitä lukemaan enemmän. Esimerkiksi urheilevat pojat tuntuivat inspiroituneen urheilevien esikuvien esimerkistä: ”Oli kiinnostavaa kuulla, että urheilijakin lukee pelimatkalla. Tajusin, että lukeminen rauhoittaa ja sitten pystyy keskittymään paremmin”, poika, 8. lk.

Oppilaat kertoivat, että kouluissa luetaan melko paljon esimerkiksi erilaisia lukudiplomeja varten. Useimmiten oppilaat saavat valita itse luettavan kirjan, mutta opettaja saattaa määrätä tietyn genren.

Oppilaat olivat yhtä mieltä siitä, että Lukuliike koulussa -koulutapahtumien kaltaisia tapahtumia tulisi järjestää enemmän. ”Joo lisää tällaista, tuli mieleen, että hyvin voisi lukea enemmän”, tyttö, 7. lk.

Palaute opettajilta

”Lukuliike koulussa -kampanja innoitti niitä oppilaita ja opettajia, joissa tapahtumia järjestettiin. Lukuliike koulussa on loistava slogan, jota kannattaa pitää yllä seuraavina vuosina. Kampanjan nimen muuttaminen käytäntöön vaatii useampia vuosia. Lisätyötä tarvitaan muutoksen vakiinnuttamiseksi. Kirjastojen roolia ei voi tuoda liikaa esiin tällaisen kampanjan onnistumisessa.

Opettajat tarvitsevat käytännön vinkkejä ja valmiita malleja työnsä tueksi. Tehtäväpankki toimii tällaisena tukena. Sivuston täytyisi saada vain lisää tunnettuutta, että sen löydettäisiin paremmin.

Omassa koulussamme otimme käyttöön kuukausittaisen ”Koko Onni lukee”- tapahtuman. Pyrimme saamaan kaikki onnilaiset (monitoimitalo) lukemaan samaa aikaan, niin siistijät, talonisännän, päiväkotilaiset, eskarilaiset, oppilaat kuin opettajat. Lukukeskuksen henkilökunta on onnistunut tässä kampanjassa. He ovat tehneet paljon työtä ja heillä on ollut loistavia ideoita toteutettavaksi”.
Kampanjan ohjausryhmän jäsen Tia Ukkola, Suomen luokanopettajat ry.

”Lukuliike kouluissa -kampanja käynnisti innostavasti Lukuliikkeen. Koulut ovat erittäin keskeisessä asemassa lukutaidon ja -innon herättäjinä ja kehittäjinä, joten oli luontevaa, että Lukuliikkeen tapahtumat alkoivat näyttävästi juuri kouluissa ja vieläpä kattavasti eri puolilla maata. Paikalliset mediat huomioivat tapahtumat hyvin, joten valtakunnallinen näkyvyys oli hieno. Lukuliike kouluissa -hankkeen konsepti toimi hyvin ja oli monipuolinen. Tästä on hyvä jatkaa.”

Kampanjan ohjausryhmän jäsen Sari Hyytiäinen, Äidinkielen opettajien liitto.

”Tilaisuus oli innostava ja mukaansatempaava. Oppilaat puhuivat vielä pari viikkoa jälkikäteenkin vierailun sisällöstä. Heidän mukaansa oli tosi kiva saada vieraita koululle, ja molemmat vieraat olivat heidän mielestään mukavia.” — Alakoulun opettaja, Lukkarin koulu

Opettajat olivat pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä Lukuliike koulussa -koulutapahtumiin, -työpajoihin ja -kirjailijavierailuihin. Tapahtumien järjestäminen ja kulku oli suurimmaksi osaksi opettajien mielestä kiitettävää tai vähintään hyvää: *”Kaikki onnistui nappiin.*

Vierailijat olivat ihan huippuja". Kaikki palautetta antaneet opettajat olivat sitä mieltä, että vastaavanlaiset tapahtumat ovat tärkeitä ja niitä tulisi järjestää tulevaisuudessa enemmän.

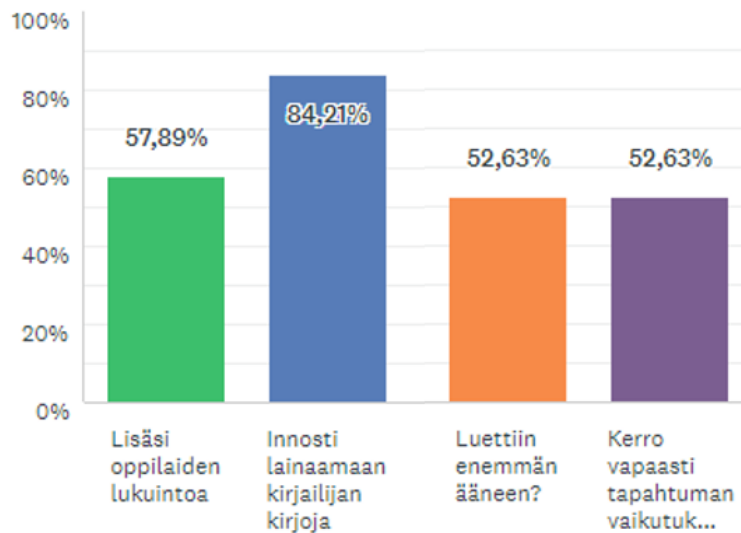
Arvioi tapahtuman onnistumista

Answered: 20 Skipped: 0

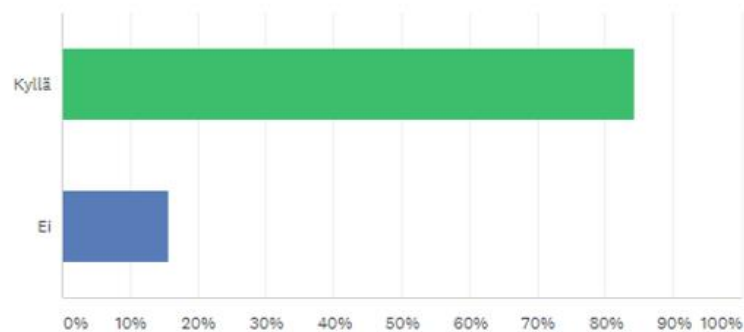
"Aivan mahtava ja innostava tapahtuma. Innostaa ja edistää lukemista. Toivottavasti tällaisia kampanjoita tulee vielä joskus toistekin." — Alakoulun opettaja, Vuoreksen koulu

Millaisia vaikutuksia tapahtumalla oli?

Lukuliike koulussa -kampanjan innostamana koulussamme on tänä lukuvuonna luettu enemmän.

Answered: 19 Skipped: 1

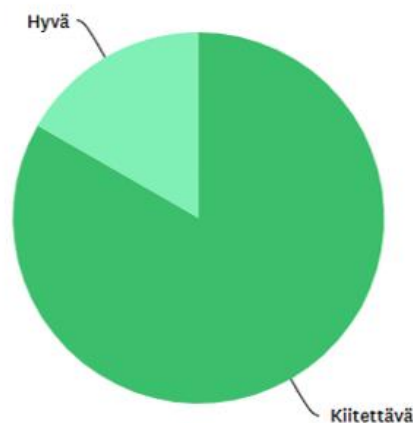

Opettajien arvio kirjailijavierailujen onnistumisesta

"Kirjailijavierailu oli ihan huippu!" 1. ja 2. luokan opettaja

Arvioi vierailun onnistumista ja kirjailijan esiintymistä

Answered: 36 Skipped: 0

Kirjailijavierailut sujuivat erinomaisesti saaden kiitettäviä ja hyviä arvioita opettajilta. Kirjailijat kertoivat muun muassa omasta urastaan ja esittelivät tuotantoaan: "Kirjailija sai oppilaat kiinnostumaan kirjoistaan innostavan esityksen avulla. Hän puhui myös kirjoista ja lukemisesta yleisellä tasolla", yläkoulun opettaja, Tuusniemen yhtenäiskoulu. Osa kirjailijoista luki myös ääneen. Kirjailijavierailut koettiin vaikuttavan oppilaiden luku- ja kirjoitusintoon ja ne innostivat oppilaita lainaamaan kirjastosta kirjailijavieraan kirjoja, sekä muita aiheeseen sopivia kirjoja.

"Lukuliike koulussa kampanjalla on ollut suuri merkitys lukemaan innostamisessa. On hyvä, että asiaa pidetään valtakunnallisestikin esillä ja opettajille tuotetaan helposti toteutettavaa materiaalia kirjallisuuden opetukseen. Lisäksi vierailuiden merkitys koulussa on merkittävä!" 3. luokan opettaja, Kulomäen koulu

"Lukuliike koulussa- kampanja on tuonut kouluun uusia toimintamalleja. Meillä on esimerkiksi viikoittain lukuvälitunti. Useimmat luokat suorittavat lukudiplomin. Lukemisen tärkeyttä ei koskaan korosteta liikaa." 4. lk opettaja

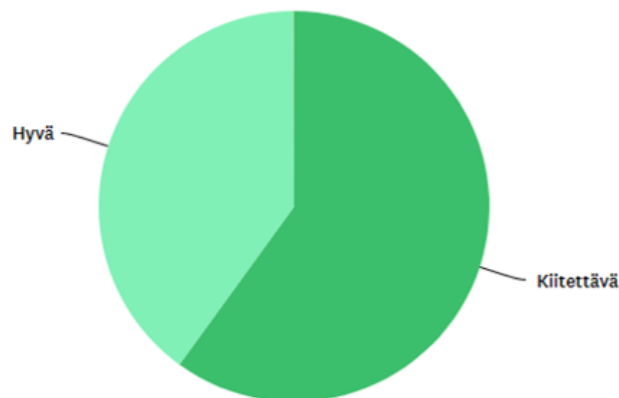
"Hyvä, että on valmista, helposti hyödynnettävää materiaalia, jolla voi pitää asiaa esillä. Lapset innostuvat, kun tehdään monenlaista." 1.-3. lk opettaja

Opettajien arvio työpajojen onnistumisesta

"Ohjaaja oli innostava, lähestymistapa runoihin oli uusi ja innostava, ohjelma oli ikätason huomioivaa ja jokainen pystyi osallistumaan aktiivisesti, vaikka ei olisi äidinkielessä lahjakas." 5. lk opettaja

Arvioi työpajan onnistumista

Answered: 10 Skipped: 0

Opettajien mukaan työpajat sujuivat hyvin ja oppilaat osallistuivat innokkaasti viimeistään alkujännityksen rauettua: "Vetäjät saivat nuoret hyvin mukaan ja innostivat nuoria keskustelemaan". Työpajat pitivät sisällään esimerkiksi omaa kirjallista tuottamista, ryhmätyöskentelyä ja keskustelua.

"Oppilaat innostuivat osallistumaan ja suunnittelu ja kirjoittaminen oli selvästi mieluisaa. Ilmapiiri oli innostava ja työpaja oli hyvin suunniteltu ja toteutettu. Työpajasta sai myös hyviä vinkkejä omaan opetukseen", Alakoulun opettaja, Taavetin koulu

Työpajat vaikuttivat varsinkin oppilaiden kirjoitusintoon, mutta joissain tapauksissa myös lukuintoon. Työpajat otettiin vastaan positiivisesti.

"Moni huomasi, että vain oma mielikuvitus on rajana tarinan hahmon luomisessa", yläkoulun opettaja, Kihniön yhtenäiskoulu.

"Oppilaat innostuivat osallistumaan ja suunnittelu ja kirjoittaminen oli selvästi mieluisaa. Ilmapiiri oli innostava ja työpaja oli hyvin suunniteltu ja toteutettu. Työpajasta sai myös hyviä vinkkejä omaan opetukseen." 5. lk opettaja

Palaute lukulähettiläiltä

“Lähdin mukaan tosi innoissani! Koen että lukuliike ajaa tosi tärkeää asiaa ja halusin ilman muuta olla mukana kannustamassa nuoria lukemaan.” — Monika Lindeman, Salatut elämät -tv-sarjan näyttelijä

Palautekyselyyn vastanneet esikuvat kertoivat lähteneensä mukaan Lukuliike koulussa -kampanjaan mielellään. He kaikki kertoivat pitävänsä lukemista ja siten myös kampanjaa äärimmäisen tärkeänä.

“Innostuin! Mielelläni kannustan työni kautta hyviin asioihin lapsia. Lukemista pidän itsekin tärkeänä.” — Terhi Suorlahti, Putous-näyttelijä

Esikuvien mielestä kampanja oli järjestetty hyvin ja toimivasti. Tapahtumien koordinointi sai kiitosta. Esikuvat kertoivat innostaneensa nuoria mielellään lukemisen pariin ja toivoivat voivansa tehdä niin myös tulevaisuudessa.

“Kiitos, että sain olla mukana. Tapahtuma oli hyvin järjestetty ja oli ilo olla mukana.” — Jussi Piha, salibandyn maailmanmestari

Palaute kirjailijoilta

Kirjailijat kokivat, että Lukuliike koulussa -koulutapahtumat erosivat paljon tavanomaisista kirjailijavierailuista. Suurin ero oli siinä, että koulutapahtumissa kirjailijan lisäksi äänessä lavalla oli myös lukulähettiläs. Suurin osa kirjailijoista koki tämän mukavana vaihteluna ja pohti, että tällä tavoin lukemiseen saatiin kannustettua paremmin, sillä näkökulmia oli kaksi: *“Siinä oli tosi kivaa se, että oli ns. julkisidoli mukana puhumassa lukemisesta. Se nostaa lukemisen arvoa lasten silmissä”* — Tatu Kokko. Kirjailijoiden mielestä julkisuudesta tutun esikuvan ja kirjailijan yhdistäminen toimi enimmäkseen hyvin.

“Oli ensiarvoisen tärkeää, että ‘julkisvieraat’ oikeasti lukivat ja pitivät lukemista tärkeänä asiana (eivätkä olleet vaan paikalla maksettuna kasvona). Esim. Miklu varmasti käännutti monta nuorta ainakin harkitsemaan lukemista ihan puhtaasti omalla innollaan ja esimerkillään.” — Magdalena Hai

Ongelmia lukutapahtumassa tuotti normaalia vähäisempi aika. Kirjailijoiden mielestä tapahtumien tunnelma oli hyvä. Kirjailijat tekisivät mielellään vastaavanlaisia kirjailijavierailuita tulevaisuudessakin.

“Joka paikassa oli oikein hyvä meininki ja tunnelma, ja luulen, että kaikki tykkäsivät: niin järjestäjä, esiintyjät kuin oppilaatkin.” — Roope Lipasti

Roope Lipasti, Petra Forstén ja Terhi Suorlahti. Kuva: Kankaanpään kaupunki

Palaute kirjastoilta

Lukuliike koulussa -tapahtumapaikkakuntien kirjastoille kerrottiin etukäteen tulossa olevasta koulutapahtumasta. Kirjastoja kannustettiin järjestämään omia tapahtumia

lähikoulujen kanssa. Kirjastojen käyttöön tuotettiin tulostettavia materiaaleja, kuten juliste, bannerit ja lukuhaaste-tehtävät.

Palautekyselyyn vastanneista 22:sta kirjastosta 86% kertoi osallistuneensa kuluneen vuoden aikana Lukuliike koulussa -kampanjaan. Monet kirjastot hyödynsivät Lukuliike koulussa -materiaaleja, erityisesti julistetta (75% vastanneista), logoa ja videoita. Noin puolet kyselyyn vastanneista kirjastoista kertoi järjestäneensä omia kampanjan teemaan liittyviä tapahtumia ja tempauksia, kuten kirjanäyttelyitä- ja vinkkausta, joko itsenäisesti tai yhteistyössä paikallisten koulujen kanssa: "Hyödynsimme nuorten ja lapsiperheiden bingolappuja ja teimme niiden yhteyteen kirjanäyttelyt niihin liittyvistä kirjoista".

Yli puolet, lähes 55% kirjastoista kertoi tehneensä jonkinlaista yhteistyötä paikallisten koulujen kanssa kampanjan tiimoilta.

"Järjestimme 'epävirallisen' kaksipäiväisen tapahtuman yhteistyössä paikallisen alakoulun kanssa (n. 270 oppilasta). Tapahtuma oli nimeltään Kirjaralli. Koulukirjastoon kirjasto laittoi esille kirjauutuuksia ja muita sovitun teeman mukaisia kirjoja. Lisäksi kaikki luokat vinkattiin. Vinkkauksen jälkeen oppilaat saivat tutustua kirjoihin. Esillä oleva aineisto jäi viikoksi koululle ja oppilaat saivat lainata kirjoja halutessaan." – Pieksämäen kaupunginkirjasto

"Valmiit, helposti tulostettavat materiaalit helpottavat osallistumista tällaisiin tempauksiin. Kiitos!" – Pihtiputaan kirjasto

"Hyvä kampanja, hyvät materiaalit! Lisää samanlaisia." – Sysmän kirjasto

"Normaalin perustarjontamme lisäksi pidimme ylimääräisenä kirjavinkkauksen kaikille seiskaluokille. Vinkkauksessa hyödynsimme myös Lukuliikkeen nettisivuja.....Hienoa, että Lukuliike oli näkyvä kampanja ja siinä oli tunnettuja henkilöitä osallisena." – Leppävirran kirjasto

"Toimitimme tietoja Lukuliikkeestä ja materiaaleista ja tapahtumista koululle....Kiitos. Tällaiset hankkeet olisivat tarpeellisia ihan jatkuvinkin." – Tervon kunnankirjast

Mitä opittiin?

Koulujen hakemuksista ja sekä oppilaiden että opettajien palautteista saimme paljon tietoa siitä, miten kouluissa lukemista edistetään ja mitä toiveita kouluilla on. Suurimpana toiveena oli saada oppilaille innostavia esikuvia lukemiseen. Esikuvien avulla voidaan muuttaa kielteisiä asenteita lukemista kohtaan, mikä on yksi suurimpia esteitä motivaatiolle lukea. Kampanjan aikana selvisi, miten paljon opettajat tekevät kaikkialla Suomessa työtä innostaakseen oppilaitaan lukemaan. Opettajat tarvitsevat tuekseen virikkeitä saadakseen oppilaat motivoitumaan ja tässä Lukuliike koulussa -kampanja oli suureksi avuksi.

Iloa lukemiseen

Kampanjan aikana saatiin tietoa siitä, miten paljon kouluissa jo tehdään lukemisen hyväksi. Koulujen omaa toimintaa pitää tukea mahdollisimman paljon, koska siellä on aina paras asiantuntemus lasten ja nuorten arjesta. Monissa kouluissa järjestetään erilaisia

kampanjoita ja hankkeita yhteistyössä paikallisten toimijoiden, esimerkiksi kirjaston kanssa. Koulut myös ottavat osaa valtakunnallisiin teemaviikkoihin ja lukukampanjoihin, jotka usein koskettavat koko koulua. Joissain kouluissa lukeminen oli nostettu viikon tai vuoden teemaksi. Välillä lukemiseen keskitytään kokonaisen oppitunnin verran, kun pidetään lukutunti.

Koulut järjestävät erilaisia lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyviä tempauksia, kuten kirjallisia naamiaisia, näyttelyitä ja juhlia. Erään koulun Loistava lukija -gaalassa palkitaan vuosittain eniten lukeneet ja tsempparilukija, joka on vuoden aikana edistynyt huikeasti omista lähtökohdistaan. Yhdessä koulussa oli käytössä lukurauha, joka pyritään siirtämään myös oppilaan vapaa-aikaan.

Kirjavinkkaus on toteutettu usein kirjaston kanssa yhteistyössä. Koululuokat vierailevat säännöllisesti kirjastoissa tai kirjastoauto vierailee koululla. Joissakin kouluissa on toiminnassa koulukirjasto, jonka aineistoa hyödynnetään vinkkauksen yhteydessä. Suosittu käytäntö on toteuttaa kirjavinkkaus, jossa oppilaat itse suosittelevat toisille oppilaille kirjoja.

Lukemista tukee kouluissa kirjoittaminen, johon kannustetaan työpajoissa, koulun lehdessä tai sanataidekerhossa. Lukemista vietiin myös oppituntien ulkopuolelle lukuvälituntien, lukuhaasteiden ja lukuläksyjen avulla.

Kampanjan aikana opimme miten innovatiivisella ja luovalla tavalla koulut panostavat lukemisen edistämiseen. Koulujen toimintaa ja toimivia konsepteja lukemaan innostamiseksi pitäisi hyödyntää laajemmin ja järjestelmällisemmin mahdollisimman suuren joukon hyväksi.

Esteet lukemisen tiellä

Opettajien huoli on, että monet suomalaiset koululaiset eivät lue vapaaehtoisesti mitään. Kirjallisuutta opiskellaan vastentahtoisesti. Oppilaat välttelevät lukemista ja koulussa luettavaksi tarkoitetut kirjat jäävät nykyään yhä useammalta oppilaalta lukematta joko osittain tai kokonaan. Opettajat kertovat, että osa oppilaista kokee lukemisen ja kirjoittamisen suorastaan vastenmielisenä pakkopullana. Oppilaat lukevat opettajan ohjauksessa, mutta oma innostus ja motivaatio puuttuvat. Lukutunneilla ei välttämättä lueta, vaan ”maataan kirjan päällä kelloa tuijottaen”. Lukemisen vastaiset asenteet korostuvat kaveriporukoissa, joissa lukeminen nähdään ”nolona” ja ”nössöjen” juttuna.

Kotoa tulevan tuen puute ja vanhempien mielipiteet ja esimerkit ruokkivat lasten ja nuorten lukemisen vastaisia asenteita. Jos vanhemmat eivät pidä lukemisesta, on hyvin todennäköistä ettei lapsikaan pidä. Eräs opettaja kertoo vaativansa oppilaitaan lukemaan vuosittain viisi vähintään 200-sivuista kirjaa. Tämä lukuvaatimus on useiden vanhempien mielestä liikaa ja kohtuutonta, ”Koska heidän lapsensa eivät pidä lukemisesta”. Vanhempien auktoriteetti menee lapsilla aina opettajan auktoriteetin ylitse, joten olisi hyvin tarpeellista saada vanhemmat ymmärtämään lukemisen tärkeys.

Nykymaailmassa on niin paljon tekemistä ja virikkeitä, että lukeminen on vapaa-ajanviettopanana alkanut menettää entistä merkitystään. Tämä näkyy korostetusti lasten ja nuorten keskuudessa. Televisio, pelit ja sosiaalinen media kiinnostavat kirjoja enemmän: ”Oppilaat eivät ymmärrä, mitä järkeä lukemisessa on, kun samaan aikaan voisi tehdä jotain

kiinnostavampaa, kuten olla puhelimella tai pelata pelejä”.. Opettajat kaipaavat vinkkejä siihen, miten lapset ja nuoret saataisiin innostettua hetkeksi pois ruudun äärestä ja tarttumaan kirjoihin.

Ruutuaika ei kuitenkaan missään nimessä ole ainut este lukemisharrastuksen tiellä. Monet nuoret harrastavat kilpaurheilua, mikä on mahtavaa, mutta tällöin treenit ja muu liikunnallinen toiminta menee yleensä lukemisen edelle. Lukemiselle olisi kuitenkin hyvä löytää aikaa urheilun ohkeen, sillä lukemisesta voi olla urheilunkin kannalta iloa ja jopa hyötyä. Urheilevat nuoret tarvitsevat todennäköisesti lukevien ammattuurheilijoiden esimerkkiä lukuinnon herättäjiksi.

Hakemusten perusteella käy ilmi, että opettajat kantavat erityistä huolta poikien lukemisen puolesta: ”Vuosi vuodelta tuntuu, että lukutaito ja -into taantuvat, etenkin pojat eivät tahdo vapaaehtoisesti lukea eivätkä ymmärtää, että lukutaito on tärkeä taito eikä se kehity lukematta”. Opettajat kokevat, että poikien innostaminen lukuharrastukseen pariin on hankalaa ja vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Varsinkin perinteinen lukeminen tuntuu tuottavan ongelmia, minkä vuoksi sille tulisi löytää erilaisia poikia kiinnostavia vaihtoehtoja. Lukuvastaiset asenteet ovat osasyynä poikien lukuongelmaa. Ne pojat, jotka tykkäävät lukemisesta, eivät välttämättä tuo harrastustaan kovinkaan helposti esille kaveriporukassa, sillä lukeminen nähdään ”nolona”.

Poikien lisäksi opettajia huolettaa hyvin paljon myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden lukeminen. Lukeminen voi olla todella haastavaa oppilaille, jotka vasta opettelevat suomen kieltä, minkä vuoksi lukeminen voi helposti jäädä paljon toivottua vähemmälle. Kaikkien oppilaiden vanhemmat eivät osaa välttämättä lukea tai kirjoittaa omalla äidinkielellään, saati sitten suomeksi, jolloin he eivät pysty opastamaan lapsiaan lukemisen maailmaan. Lukemisen malli on tällöin luotava pääsääntöisesti koulumaailmassa. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden olisi tärkeää lukea suomenkielistä kirjallisuutta kielitaidon kehittämisen ja suomalaisen kulttuurin tuntemisen takia, mutta oppilaiden innostaminen voi olla vaikeaa. Tähän tarvitaan apua.

Kielelliset haasteet eivät koske pelkästään maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Erilaiset kieli- ja lukihäiriöt vaivaavat monissa luokissa. Lukeminen voi olla hidasta ja keskittyminen hankalaa. Kielelliset hankaluudet voivat johtua myös esimerkiksi koulun kaksikielisyydestä: ”Koulumme on kahden kielen ja kulttuurin sulatusuuni. Kaksikielisyys on suuri rikkaus, mutta monen kielen käyttäminen on johtanut myös ”puolikielisyyteen”, eli osa oppilaista ei hallitse kunnolla minkään kielen sanastoa tai rakenteita”.

Lopuksi

Lukuliike koulussa -kampanja loi palautteiden perusteella lukemisen ympärille innostavan ilmapiirin, joka tarttui lapsiin ja nuoriin. Sen aikana tuli kuitenkin vahvasti ilmi myös esteet lukemiselle. Jotta tilanteeseen löydetään oikeita ratkaisuja, on hyvä kertoa myös esteistä. Opettajat ovat hakemuksissaan ja kampanjan aikana kertoneet omat näkemyksensä lukemisen tilasta ja siitä, miten lukemisen voisi saada nuorten silmissä kiinnostavammaksi harrastukseksi.

Lukemaan innostamisen kampanjat ja tempaukset kouluissa eivät välttämättä vaikuta pysyvästi ja sen vuoksi on välttämätöntä, että opettajien tueksi saataisiin aktiivisesti ja pitkäjänteisesti toimiva verkosto. Tähän verkostoon kuuluvat kaikki kampanjassa mukana

olleet tahot, joita ovat Lukukeskuksen lisäksi muut kirjallisuusjärjestöt, kirjastot, sanataidekoulut ja hallinnon edustajat. Kampanjan aikana on saatu paljon arvokkaita kokemuksia ja kerätty runsaasti tietoa. Hankkeen opit on tärkeää saattaa laajasti verkoston hyödynnettäväksi. Tähän tarpeeseen luotiin Lukuliike koulussa -sivusto, josta löytyy jatkossa kaikki kampanjaa varten tuotetut materiaalit, oppituntisisällöt ja videot. Sivuston sisältö siirtyy Lukukeskukselta Opetushallituksessa toimivan Lukuliike-koordinaattorin hallinnoitavaksi.

Opettajien kokemusten mukaan lukemisen tiellä on monia erilaisia asioita resurssipulasta maantieteellisiin syihin ja lukemisen vastaisiin asenteisiin. Monet syistä ovat sellaisia, että mikään kampanja tai hanke ei pysty niihin vaikuttamaan. Tällaisia syitä ovat muun muassa koulujen sisäilmaongelmat ja väistötiloissa opiskelu. Lukuliikkeellä on kuitenkin mahdollisuus tehdä töitä joidenkin asioiden, varsinkin lukuinnon herättelyn, hyväksi.

Toivoisitko, että tällaisia kampanjoita järjestettäisiin useammin?

Answered: 19 Skipped: 1

